

Polná – výběr ze sekundární literatury

(excerpce z přednášky pro Univerzitu volného času – ze dne 2. listopadu 2011)

Účelem tohoto příspěvku je připomenout a doložit, jak zajímavé a často poučné informace o našem městě lze nalézt v různorodé literatuře.

Knih a brožur – publikací drobných, ale obsahově velmi rozsáhlých, v nichž nalezneme zajímavé pasáže – texty o Polné či o obyvatelích našeho města, – je bezpočet. Nelze v tomto méně rozsáhlém textu zmínit ani desetinu literatury, běžně dostupné v okresních knihovnách, jež se, byť jen okrajově, zabývá historií města Polná, významnými osobnostmi, které zde žily, pozoruhodnými památkami atp.

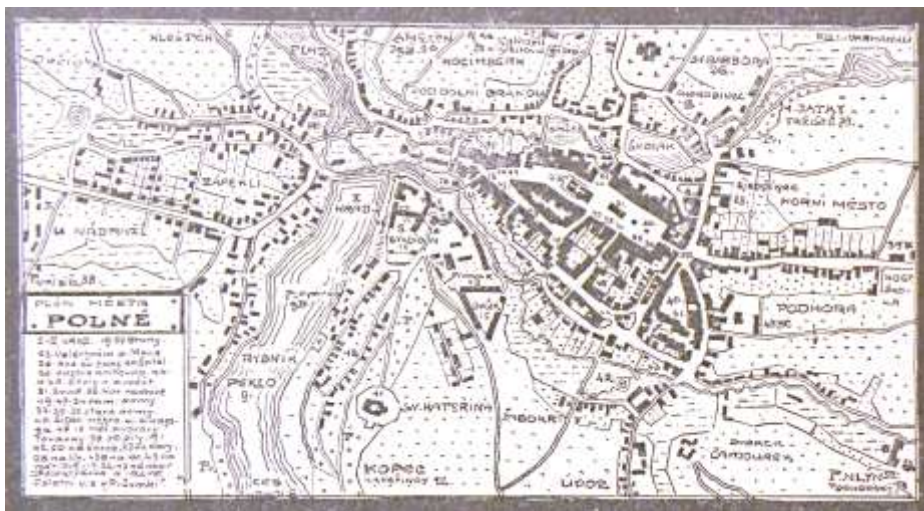
Na stránkách sborníku *Polensko* se tedy zaměříme na několik publikací, které mohou být z různých důvodů pro čtenáře zajímavé. Je zcela jisté, že pokud by připravil výběr z literatury někdo jiný, byly by v tomto příspěvku prezentovány zcela odlišné knižní tituly. Mou snahou bylo připravit tedy takové, které jsem přečetl, a které jsou uloženy v mé soukromé knihovně, a které mne z nějakých důvodů zaujaly a oslovily.

Nejdříve si připomeňme alespoň několik knih, které jsou zaměřeny výhradně na historii Polné, jež, ač jsou mnohé staršího data, zůstávají stále výbornou pomůckou pro studenty, badatele i historiky, a které i obyčejnému čtenáři přinášejí radost a užitek.

Předně je to dodnes svým provedením a uspořádáním nepřekonaná monografie Františka Pojmona (1817–1902) *Polná, popis dějepisná, místopisná a statistická*, z níž dodnes čerpá také řada autorů – publicistů. Byla vydána v roce 1897 v Hradci Králové ve dvou vydáních – jako vázaná a brožovaná publikace. Péčí nakladatelství Romance z Polné vyšla tato historická studie jako reprint s úvodním slovem Bohuslava Hladíka v roce 1991 v nákladu 2000 kusů, a tím se kniha rozšířila mezi více čtenářů.

Druhou, obsahově podobnou knihou, je titul *Polná 1242–1992*. Vázaná kniha, vydaná v roce 1992 u příležitosti 700. výročí nejstarší písemné zmínky o Polné, měla být souhrnným přehledem o historii města a její zpracování bylo zadáno kolektivu mladých historiků. Přestože má kniha bohatý poznámkový aparát a v údajích přinesla řadu nových, dosud neznámých, poznatků, nesplnila příliš očekávání mnohých odborníků z řad historiků a archivářů. Také po grafické stránce má kniha z hlediska profe-

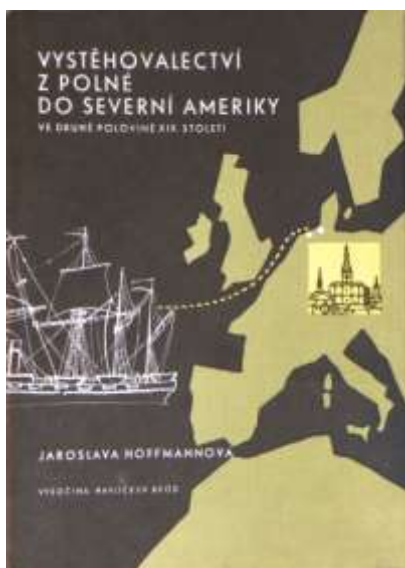
sionálního tiskaře řadu nedostatků. Při celkovém grafickém uspořádání textu s poznámkovým aparátem a obrazových příloh vzniklo na mnoha stranách v jejich okrajových částech nevyužitě místo. Budí to dojem úmyslného nárůstu stran, a publikace tak obsahově působí jako objemná. Jestliže by se text řadil, jak je obvyklé, tedy řádkově pod sebe, snížil by se počet stran o třetinu; tím by se pochopitelně ušetřily i náklady spojené s vydáním. Také kvalita obrázků je podprůměrná, což způsobil jednak nekvalitní papír, jednak tisková technika. Jednotlivé studie mladých a nezkušených historiků nebyly dle informací polenského historika, muzejníka Bohuslava Hladíka předány ke korekturám; kdyby se tak stalo, zcela jistě by byl odstraněn bezpočet závažných tiskových chyb, překlepů a chybných údajů.

Plán města Polná z Rérychova turistického průvodce z roku 1927

Další zajímavou publikací mapující dějiny a památky našeho města je *Polná – průvodce po městě a okolí* z pera muzejníka Břetislava Rérycha (1872–1936). Brožura vyšla v roce 1927, pravděpodobně ve vyšším nákladu (ve skromné tiráži není uveden). V Rérychově práci nalezneme mj. i dnes již zaniklé a nepoužívané pomístní názvy tratí a lokalit nejen v okolí Polné. Často se s tímto průvodcem lze setkat v antikvariátech i v nabídkách na internetu; vzhledem k výskytu s nadsazenou cenou. Vy-

dání pomohli financovat mnozí polenští obchodníci a živnostníci, jak je patrné z četných přiložených reklam na stranách 103 až 122.

Po stránce historické je již tematicky úzce zaměřenou, avšak velmi dobře zpracovanou publikace Jaroslavy Hoffmannové z Jihlavy *Vystěhovalectví z Polné do Severní Ameriky ve II. polovině XIX. století*. Obrazové přílohy a přehled vystěhovaných rodin a jedinců vázaný titul vhodně doplňuje. Knižka přináší mnoho informací o městě, jeho obyvatelích a zejména o osudech vystěhovalců z Polné za „velkou louží“. Podobných titulů o Polné, specializovaně zaměřených, je celá řada. Jsou dostupné v Husově knihovně v Polné, v knihovně Městského muzea či v archivu Klubu Za historickou Polnou.

Mnoho zajímavých informací o našem městě, jak bylo v úvodu naznačeno, lze načerpat ze sekundární literatury, jež není obsahově zaměřena pouze na Polnou.

Mnoho statistických údajů nalezneme ve vcelku méně známé příručce Václava Kudrnáče z Turnova, vydané roku 1903 pod názvem *Adresář politického okresu Německobrodského*. Jedná se o politický adresář s výčtem statistických dat, přehledem řemeslníků a živnostníků, soupisem spolků a institucí atp. S polenským okresem a samotným městem nás autor seznamuje ve III. části na str. 174 až 202. Z užitečných údajů se dozvídáme, že rozlohou 84 km a počtem 9142 obyvatel se polenský okres řadil mezi ty nejmenší, že se obyvatelstvo živilo hlavně rolnictvím a pěstováním zemáků... V textu je obsažen stručný popis památek i dějiny města; kapitoly jsou členěny na *Kostely a duchovenstvo – Školství – Veřejné zdravotnictví – Soukromé kanceláře – Průmyslové závody – Peněžní ústavy – C. k. úřady – Obchody, živnosti a řemesla – Seznam spolků*. Následuje výčet majitelů domů v Polné a samostatná část *Politické obce a osady v okrese Polenském*. Data zde uvedená jsou vcelku spolehlivá

a příručka je dodnes využívána historiky a badateli. Bez zajímavosti nejsou reklamy v závěru knížky, ze kterých se dovídáme, že polenské pivo Ležák získalo ocenění na více výstavách, nebo že již počátkem 20. století byl v Polné u materialisty Jindřicha Kouckého na Husově nám. čp. 47 hlavní sklad fotografických přístrojů a veškerých k fotografování patřících potřeb.

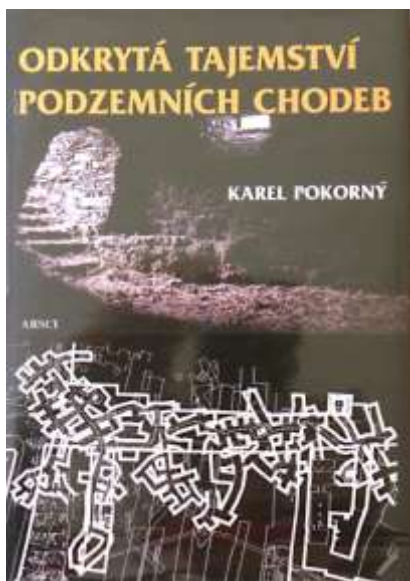
Nakladatelství PROL Třebíč vydalo v roce 2002 v edici Vrchovina pod názvem *Karel František Tepper* biografii západomoravského barokního malíře. Autorem je Jiří Uhlíř. V kapitole *Polenské intermezzo* nás na str. 35 až 37 informuje o pobytu malíře Teppera v Polné v roce 1725, a také zmiňuje jeho podíl na malířské výzdobě kostela sv. Barbory. Spekuluje, stejně jako další znalci, zda vůbec Tepper byl autorem malířské výzdoby – nástrovní fresky – v polenském hřbitovním kostele. V závěru textu autor připomíná:

„I když se nám nabízí pro Tepperovo autorství polenských fresek řada možných souvislostí, měli bychom být v konečném soudu opatrní alespoň do doby, než budeme znát všechny malíře a jejich díla z onoho středního proudu barokního umění...“ V této studii objevíme, že předložení nesprávných údajů se nevyvaruje ani zkušený historik; nalezneme zde

chybné údaje, např., cituji: *„Polná jako zboží patřila mikulovským Ditrichštejnům od roku 1655 až do vymření tohoto rodu v roce 1858.“* (Ditrichštejnové drželi Polnou již od roku 1623 a, i když roku 1864 vymřeli po meči, ženské příslušnice rodu držely Polnou dále.)

Původním povoláním rytec not (dnes již zaniklé řemeslo) Karel Pokorný je autorem několika úspěšných publikací o podzemních chodbách. Titul *Odkrytá tajemství podzemních chodeb*, vydaný v roce 2007 v pražském nakladatelství ARSCI je i pro polenské patrioty určitým překvapením. Vázaná kniha má 270 stran, řadu obrazových příloh a pláneků.

Autor navštívil v roce 2004 naše město; se členy Klubu Za historickou Polnou prozkoumal několik dvoupodlažních sklepů v měšťanských domech

na Husově náměstí, kde fotografoval a pořizoval si poznámky. Ve své knize, v kapitole *Městská podzemí*, zmiňuje existenci podzemních chodeb v historickém centru Polné již počátkem 17. století, z kteréžto doby je známa písemná zmínka o čištění chodeb. Z toho vyplývá, že podzemí v Polné je mnohem staršího data, než se dosud soudilo.

Rozměrem malý kapesní průvodce Jana Sáblíka *Českomoravská vrchovina* byl vydán v nakladatelství Freytag a Berndt v roce 2008. Polná a okolí jsou popsány na stranách 128 a 129; přiložen je barevný snímek kašny a oblakového sloupu na Husově náměstí i drobná mapka. Stručný text zasvěceně informuje o všem podstatném, co by běžnému turistovi nemělo uniknout. Výborný průvodce pro každého, který nás, Poleňáky, potěší již také proto, že do 50 vybraných turistických tras byla zařazena právě Polná a nikoliv třeba Telč, Třešť nebo Brtnice.

Kartografie Praha vydala soubor průvodců po České republice. Svazek věnovaný našemu Kraji Vysočina, byl vydán v brožovaných výtiscích v roce 2004. Městu Polná je vymezena stránka a půl a jen jedno barevné vyobrazení kostelíka sv. Anny na Sezimově náměstí s chybným popiskem: „Chrám Nanebevzetí Panny Marie v Polné“ (foto M. Hurin). Text je vcelku krátký a všímá si zejména hilsneriády; v porovnání s předchozím průvodcem je méně sdílnější.

Z plejády různých průvodců, v nichž se Polná objevuje, stojí za zmínku titul *Moravou a Slezskem* s podnázvem *Okresy Žďár nad Sázavou, Jihlava a Třebíč*. Zatímco stručný text týkající se Polné se nachází na polovině strany 46, obrazové přílohy nalezneme na straně 38. V textu je zmiňován renesanční zámek nad rybníkem Peklo, postavený na místě bývalého hradu, ale pod obrázkem hradu a zámku můžeme číst odlišný text: *Polná – rybník s tvrzí*. Dále se dočteme, že jiný kostel – sv. Barbory – se nachází za městem. Zvláštní dvanáctiřádkový odstavec, věnovaný podnikání, představuje víceméně pouze propagaci Mlékárny Polná.

Vydavatelství Regia Praha vydalo v roce 2009 knihu Vojtěcha Fišera *Toulky Vysočinou*. Z třiatvaceti kapitol je jedna pod názvem *Na mrkvancové pouti* věnována právě naší Polné. Svižně psaný text si na osmi stránkách všímá historie města, přibližuje pobyt Boženy Němcové v Polné, autor nezapomíná ani na roli T. G. Masaryka v hilsneriádě či na slavnou mrk-

vancovou pouť. Z obrazových příloh nás potěší dvě kresby Karla Liebschera.

V již zmíněném nakladatelství Freytag a Berndt Praha vychází již několik let knižně TV seriál *Toulavá kamera*. Ve svazku č. 4, vydaném v roce 2007, je na čtyřech stranách kapitola *Mrkvancová pouť – Polná*. Údaje zde uvedené nejsou ale věnovány pouze naší Mrkvancové pouti, ale stručně celé historii města i popisům významných památek. Tři barevné obrazové přílohy doplňuje přehledná mapka. Při použití názvu „*Mrkvancová pouť*“ autoři vycházeli, stejně jako Bohuslav Hladík, Milan Šup, Jan Krátký, polenští kronikáři, vydavatelé pohlednic z přelomu 19. a 20. století z historických pramenů a řada dalších publicistů z faktu, že Polnou „ve světě“ proslavilo svérázné a chutné pečivo MRKVANCE. Právě podle nich se již více jak 100 let v polenských rodinách s oblibou a s určitou pýchou používá název MRKVANCOVÁ POUŤ, a nikoliv archaické pojmenování MRKVOVÁ.

Pohlednice z roku 1901

Posledním průvodcem, vybraným pro tento příspěvek, je publikace *Židovské památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* z nakladatelství Olym-

pia Praha, kde dlouhé roky pracovala jako editorka Ljuba Vašáková z Polné. Historička Petra Večeřová zpracovala publikace velice fundovaně. Na stranách 233 až 236 je uvedeno vše podstatné, co potřebuje náročný čtenář o historii židovské komunity a židovských památkách v Polné vědět. Tolik diskutovaný interiér naší synagogy, kdy po rekonstrukci zůstaly úmyslně obnažené stěny svatostánku, je zde popsán takto: „*Některé zdi zůstaly obnažené na cihlu a kámen, takže návštěvník může sledovat různé etapy stavebního vývoje památky.*“ S tím můžeme jen souhlasit. Brožované vydání z roku 2009 má 290 stran a je doplněno četnými barevnými obrazovými přílohami.

Historik a publicista Jan Šmíd je autorem vázané knihy s názvem *Oživené krásy vlasti*. Čtivě napsaná publikace vyšla v nakladatelství Olympia roku 1979. Kapitulu *Nuže, hoši, za ním!* věnoval autor expozici Stará škola v Polné a několika našim rodákům – cestovateli Františku Činčerovi, učiteli Antonínu Klusáčkovi, podnikateli Karlu Varhánkovi a dalším. A tak se na 13 stranách dozvíme vše podstatné z dějin školství v Polné i o osudech našich

zde uvedených významných rodáků, kteří zde školu navštěvovali.

Dopisy a vzpomínky českých vystěhovalců do Ameriky v 19. století jsou obsahem knihy Oldřicha Kašpara *Tam za mořem je Amerika*. Hezky vypravená vázaná kniha o 240 stranách se pro velký zájem dočkala v roce 1992 i druhého vydání. Z uveřejněných dopisů nás může zaujmout zejména doslovný dopis Jana Prombergera z roku 1869 příbuzným a přátelům do Polné. Rodiny, které se z Polné do Ameriky v 19. století vystěhovaly, jsou popsány v knize Jaroslavy Hoffmannové, výše zmíněné. Nicméně

v knize O. Kašpara je citován ještě dopis Jindřicha Ráčka Antonínu Pittnerovi, v němž pisatel podává zasvěcené zprávy o osudech mnohých rodáků

z Polné za mořem. K tomu lze dodat, že rodina Ráčkova se ve státě Wisconsinu dobře uvedla; nejprve provozovala jednu restauraci, záhy obchodní síť pohostinství rozšířila, takže po roce 1900 se z Polné za nimi vystěhoval také synovec – tiskař Miloslav Ráček. V současnosti, když si na internetovém vyhledávači Google zadáme do hledáčku příjmení Racek – Watertown – Wisconsin, objeví se nám v nabídce celá řada jmen z tohoto

koutu Ameriky – v současnosti již vnuků, pravníků a prapranvíků vystěhovalců Ráčkových z Polné. Nalezneme zde jména Steve Racek, Frank..., Joseph..., Victor..., Sam..., Dorothy..., Edward... ad. – právníka, hoteliéra, sportovního trenéra atd. Z Polné do Ameriky od roku 1853 postupně odešli Theodor, Edward, Jindřich a po nich Josef a Miloslav Ráčkové. Jako sběratelskou raritu nalezneme na internetu též

vyobrazení žetonu T. Ráčka na odběr piva z II. pol. 19. století.

Známý publicista Karel Sýs je rovněž z oněch autorů, kteří navštívili Polnou před vydáním své chystané knihy. Známý pražský autor, vědom si toho, že se jedná o výplod novinářů, zde tehdy dohledával informace o možných předcích Adolfa Hitlera. V knize *Akce Heydrich – příliš mnoho otazníků* K. Sýs tento omyl důrazně poznamenává. Pro leckteré čtenáře bylo jistě překvapením, jak srozumitelně K. Sýs vysvětluje v posledních letech tak často uváděné záhady kolem původu Adolfa Hitlera.

Autor další knihy s názvem *Po česku* je známý redaktor Václav Žmolík. Vázaná publikace s četnými obrazovými přílohami vyšla v roce 2008 v nakladatelství Radioservis a opět je přepisem TV a potažmo i rozhlasového seriálu stejného názvu. Kapitola *Polná* s podnázvem *Kterak Polenští nešli s dobou* má na 4 stranách několik odstavců: *Na hradě, Ve městě, Po stopách Němcové a Hrabala, Co to byla hilsneriáda a Epilog*. Tři fotografie coby přílohy pocházejí z archivu našeho klubu, který na tomto dílu měl možnost spolupracovat. Příjemné je zjištění o zařazení Polné do seriálu, do něhož bylo vybráno 60 významných míst České republiky. Pro velkou sledovanost byl seriál na obrazovkách již 4x opakován, a tak se Polná znovu dostala do povědomí obyvatel české kotliny.

Roku 1983 vydala Skupina amatérských loutkářů v Olomouci jako neprodejný tisk brožuru Jana Nováka *Nejstarší amatérské loutkářské soubory v ČR*. V tiráži je tato publikace uvedena jako metodický materiál pro interní potřebu souborů a účastníky festivalu *Čechova Olomouc 1983*. Na 68 stranách mapuje autor 29 těch nejstarších loutkářských scén v tehdejší ČSSR. Vedle takových souborů, jakými jsou např. Loutkové divadlo Matěje Kopeckého z Týna nad Vltavou (zal. roku 1910) nebo Stálého loutkového divadla z Loun (zal. již roku 1903), je jako 18. soubor v chronologickém pořadí popsáno Loutkové

divadlo Husovy knihovny v Polné (tak zněl původní název), založené knihovníkem Gustavem Vítkem roku 1926. Polná se tedy řadí mezi tradiční loutkářské soubory a v publikaci je historie divadla popsána na straně 46, kde se dozvíme, že poprvé se v Polné hrálo v únoru 1926, nebo že do roku 1983 bylo u nás sehráno 373 premiér a 545 představení pro 80.820 diváků, s průměrem 10 představení ročně a návštěvností 148 diváků. V textu je připomenuto, že ochotnická tradice v Polné, sahající do roku 1798, je v městě stále živá a dodnes významná.

Zkusme nahlédnout i do jedné beletristicky psané knížky zmiňující Polnou. Těch existuje celá řada, ale tato patří k těm méně známým. Jde o úsměvné povídky cestovatele a spisovatele Viléma Němce (1857–1942) s názvem *Humoresky z Egypta*. V. Němec je v *Lexikonu české literatury* uveden jako autor cestopisů, memoárů a dobrodružných próz založených na osobních zkušenostech i odborných poznatcích z cest po Africe a Blízkém východě. V sedmé povídce *Švestkové knedlíky husitského konsula a jeho opice* zmiňované knihy připomíná Němec polenského rodáka, cestovatele Františka Činčeru, nějaký čas žijícího v Egyptě. Tomu dali v Káhiře žijící Češi přezdívku HUSITA. Čeští obyvatelé Káhiry se často

scházeli při různých příležitostech zejména u dobře situované rodiny Červenkovy. Němec v knize popisuje Činčerovy rozpustilé a humorné příhody. Jedná se patrně o jedinou vydanou knihu, která nám připomíná slavného polenského cestovatele. V Africe na své rodné město nezapomínal a při svých putováních neopomněl zasílat polenské škole různé pozoruhodné přírodovědné exponáty včetně vycpaného krokodýla. Poznatky z cest zpracoval Činčera literárně; byly vydány v kalendáři *Moravan* roku 1867 a znovu v roce 1987 v publikaci *Století českého kalendáře*. Činčerovy dopisy psané do Polné jsou dochovány

v polském muzeu. Spisovatel Vilém Němec byl svého času u čtenářů takto zaměřené literatury velmi oblíben a jeho spisy se dočkaly mnoha vydání.

S Františkem Drašnerem, autorem *Havlíčkobrodského poutníka*, jsem se v Polné setkal několikrát. Jeho velmi obsáhlá kniha má podnázev *Havlíčkovým Brodem a jeho okolím ze všech stran*. Autor svou knihu připravoval 12 let. Na straně 233 začíná kapitola *Vycházka čtrnáctá: Za historii Polné*. Z celkového počtu 520 stran je Polné věnován text na 14 stranách a čtyři černobílé obrazové přílohy. V souhrnu všemožných údajů jsou obsaženy především zmínky o významných osobnostech, důležitých památkách a zajímavostech města. Kvalitu knihy, bohužel, snižuje řada chybně uvedených letopočtů; schází také přehled o použité literatuře. Jinak je kniha psána čtivě a poutavě a ve výčtu pozoruhodností není nic opomenuto. Knihu vydala Martina Krejčířiková v malém nákladu 800 kusů v roce 2006, tedy v roce, kdy František Drašner zemřel. Mezi osmi barevnými fotografiemi na zadní vazbě nalezneme hezký snímek polenského kostela.

Formátem nevelkou knížku pod názvem *Historický kalendář Havlíčkova Brodu do roku 1945* napsali archivář Ladislav Macek a muzejníci Pavel Rous a Zina Zborovská. Publikaci vydalo nakladatelství Hejkal Havlíčkův Brod v roce 2003. Základním principem textu je časová souslednost dějů a událostí. Autoři se pokusili soustředit na 120 stránek nahodilou snůšku zpráv z dějin Havlíčkova Brodu, jež jsou svou sdělností zajímavé. Nás zajímá strana 21 s letopočtem 1584, kde je uvedena o Polné jen kratičká zmínka: o popravě jakéhosi Jiříka z Pohledu. Záznam však dokládá, jaký význam Polná v té době měla. Proč byl onen Jiřík popraven právě v Polné, je historicky podloženo. Polná měla v té době hrdelní právo, a tedy i svého kata. Ten vykonával popravy i odsouzenců z okolních míst, neb Německý Brod, Pohled ani Žďár hrdelní právo neměly. Již z roku 1582 známe záznam o *Právním manuálu města Polné*, který založil a vedl městský písař Václav Tkadlčík. Dodejme, že v roce 1592, za primátora Samuela Palamedese, byla v Polné postavena u hrbovské cesty nová šibenice, za Horním městem stínadlo a na náměstí pranýř.

18. září 1584

Jiřík Jirka řečený Petenlaytner, služebník Markěty Žďárské, abatyše pohledského kláštera, vystřelil na podzimním jarmarku v Německém Brodě do lidí a zabil shodou okolností jednoho poddaného z pohledského klášterního panství. Sběhlo se to tak, že Jiřík „ořrav se a sedě na koni, vytrhl z holstra [pouzdra] ručnici, chtěl střeliti mezi lid mnohý“. Nevíme, jaký trest Jiříka za zabití stihl, ale zanedlouho byl popraven mečem v Polné za „cizoložstvo“ s nikým jiným než s uvedenou abatýší. (Hloušková 1999, 18; Sochr 1971, 68)

Devět židovských cest je titul knihy Jiřiny Chrastilové a Ivana Prokopa, vydané nakl. Paseka roku 2008. Po grafické stránce za použití kanadského křídového papíru a kvalitních obrazových příloh jde o na první pohled krásnou a hodnotnou knihu. Drobnou chybičku na str. 347, kdy je pod domky v Poděbradově ulici s vyobrazením Staré školy nápis *Domy ghetta* autorům odpustíme; jinak je text o Polné s 12 barevnými přílohami vyvážený a z historie židovského města není nic důležitého opomenuto. Potěší i zmínky o Mrkvancové pouti a důležitých nežidovských památkách. Na str. 348 zaujme poučka: „*Místní vám na hřbitově ukáží hrob paní*

Hüttlerové – údajné babičky Adolfa Hitlera. Toto tvrzení se nezakládá na pravdě a zdejší nebožka si to ani nezaslouží.“

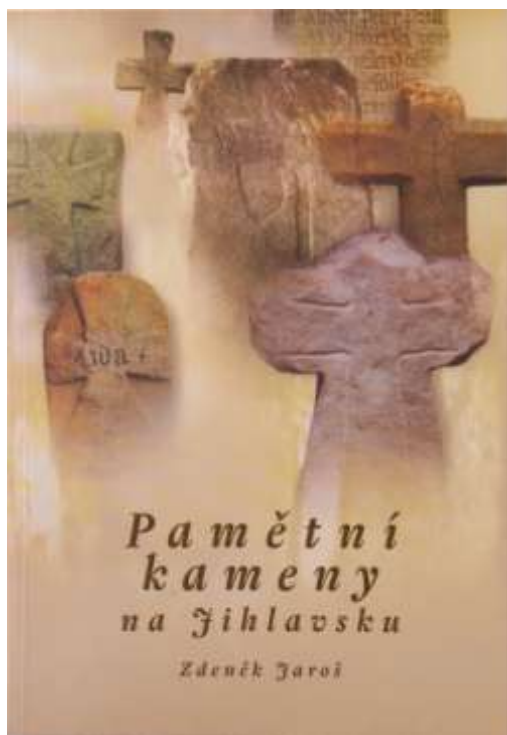

Obrazové přílohy z brožury Ivana Vápenky

V brožurě Ivana Vápenky *Skautská filatelie na našem území* nalezneme na str. 25 a 26 popis tzv. revolučních přetisků na protektorátních známkách z května roku 1945. Po skončení války byly vydány první čs. známky až koncem června 1945. V tomto přechodném období se dle nařízení ministerstva pošt používalo na poštách tzv. výplatné v hotovosti. V mnohých místech, kde fungovala pošta, byly některé protektorátní známky ze zásob poštovních úřadů opatřeny přetisky, povětšinou s nápisem ČSR a názvem příslušné pošty. Nejinak tomu bylo v Polné, kde z iniciativy filatelistů a skautů vznikly dva druhy přetisků. Přetiskem *Junák národu* bylo opatřeno pouze 140 známek s vyobrazením chrámu sv. Víta v Praze. Dnes jsou tyto poštovní známky hledanou filatelistickou raritou. Pro velký zájem mezi sběrateli vznikl a na filatelistickém trhu se v 60. letech dokonce objevil padělek. O známkách z Polné byla napsána a publikována řada

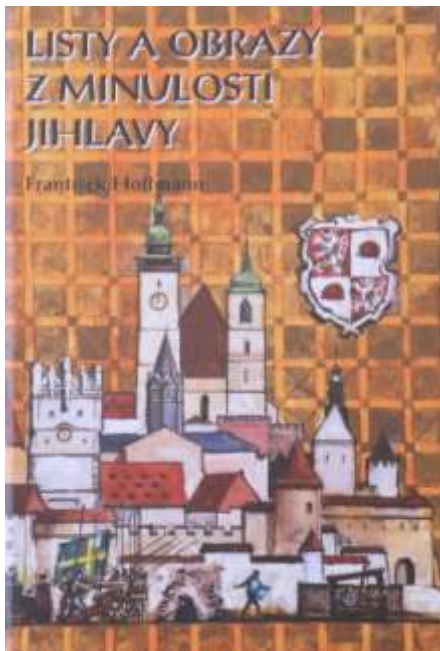
článků v různých časopisech a výstavních příručkách a průvodcích. Nejinak je tomu i ve Vápenkové výstavním průvodci.

Časopis pro etnologická studia *Český lid* byl založen roku 1891. V některých starších číslech je tu a tam i článek nebo zmínka o Polné. Chci upozornit na číslo 87 z roku 2000. Do něho byl zařazen příspěvek Věry Thořové z Etnologického ústavu AV ČR v Praze *Ohlas hilsneriády v lidovém zpěvním repertoáru*. Z našeho klubového archivu a z fondu Městského muzea byly autorce nabídnuty dokumenty k této studii, která přinesla překvapivá zjištění o četnosti a pestrosti protižidovských písní, jež vznikaly v období tzv. hilsneriády.

Pamětní kameny na Jihlavsku, brožura od jihlavského historika Zdeňka Jaroše, vyšla péčí Magistrátu města Jihlavy v roce 2003. Všem zájemcům o tyto velmi zajímavé památky naší vlasti publikaci vřele doporučuji. Je přehledně uspořádána a v případě našeho polenského regionu, jak je patrné na obrazových přílohách, jsou dobře popsány všechny nám známé pamětní smírčí kameny a kříže. Dovolím si citovat sympatický Jarošův závěr: „Zvláštní dík patří pánům Bohuslavu Hladíkovi, Dr. Karlu Křesadlovi a Evženu Kunstovi, bez jejichž cenných rad a připomínek by tato studie ztěžila spatřila světlo světa...“

A v textu pokračuje: „Lze doufat, že přitažlivá problematika křížových kamenů prostřednictvím této knížky chytí za srdce i další nadšence; pak by publikace splnila svůj hlavní úkol – vedle popularizace pamětních kamenů přispět k opravdovému zájmu a tím také k jejich potřebné ochraně.“

Kniha uznávaného jihlavského historika Františka Hoffmanna *Listy a obrazy z minulosti Jihlavy*, vydaná v roce 1999 v nakladatelství Ekon, nám na str. 216 kratičkou zmínkou připomíná, jak se již roku 1665 hrálo v Polné divadlo: „*Studentská mládež jezuitského gymnázia v Jihlavě se začala produčirovat se svými divadelními představeními také v sousedství. Na svátek sv. Liguria se vydala do Polné, kde za velkého sběhu obyvatelstva bylo předváděno na scéně dramatické představení k oslavě jmenovaného svatého. Obsah byl tento: „Genius polenský“ prosí patrona-ochránce místa, aby od obyvatel odvrátil boží metly jako*

hlad, mor a válku, kterých si lidé zasloužili pro své hříchy.“ K tomu lze dodat, že o těchto divadelních představeních píše ve svých listech bratrovi do Vysokého Mýta také polenský děkan Václav Vojtěch Čapek. V objemné Hoffmannově knize o 490 stranách s bohatým poznámkovým aparátem nalezneme ještě i další kusé údaje o Polné.

Před více jak 100 lety, v roce 1910, vydal nakladatel Šimáček z Prahy knížku Čeňka Zírta s názvem *Smrt nesem ze vsi... pomlázka se čepejří*. Knížka velmi podrobně a uspořádaně zaznamenává lidové zvyky a obyčeje, jak Zíbrt v záhlaví píše: „...*obchůzky a zábavy na Blažeje, Dorotku, Řehoře, v postě a na pomlázku.*“ Zkušenému etnografovi neunikl ani velikonoční zvyk z Polné: tzv. koulení vajících. Na str. 128 tuto tradici popisuje: „*Na Polensku a Žďársku na velikonoční pondělí sejde se mládež i dospělí dle starého zvyku na určitém místě, obyčejně v lese, kdež upraveno bývá místečko mechem ohraničené na mírném svahu. Nejvýše jsou zabodnuty dvě hladké hůlky, po nichž se kraslice spouštějí. Kdo narazí svou kraslicí do kraslice jiného, obdrží od spoluhráče krejcar nebo vejce. Rozbitému vejci říká se tam „cachta“.* Tak se hraje dosud v Polné, kde se účastnily cechy

s hudbou do nedávna.“ My víme, že tento zvyk se u nás dodržuje doposud a je vskutku regionální specialitou.

Výprava za českými čerty je rovněž knižně zpracovaný televizní seriál, jehož hlavními tvůrci jsou Pavla Hájková a Jaromír Štětina, známý senátor a přítel našeho polenského Františka Slámy (spolu se tito dva cestovatelé ještě s dalšími aktéry zúčastnili několika expedic, jako např. plavby s gumovým člunem Matylda...). Kniha jako tiskařský výrobek může dostat známku 1 ze stupnice 1 až 5, pro své přehledné zpracování plné nejen starých pověstí o čertech, ďáblech, satanech, rarášcích, luciferech a dalších rohatých zloduších z různých míst Čech, ale také pro velké množství poučných statí a odstavců z dějin výpravou navštívených míst, množství obrazových příloh, plánek a mapek i dobových vyobrazení. Vydavatelem jsou Lidové noviny, kniha vyšla v roce 2005. Polná zaujímá v knize důstojné místo statí o vrchním na polenském panství Janu Kašparu Khautzovi z 18. století, o němž se dochovala pověst *O direktoru Khaucovi*, který se upsal čertu.

Národní památkový ústav v Praze připravil v roce 2006 na knižní trh vynikající odbornou publikaci *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v kraji Vysočina*. Autoři Ivana

Maxová, Vratislav Nejedlý a Pavel Zahradník velmi detailně popsali tyto sochařské památky v našem kraji. Jde o jednu z řady knih, z nichž každá samostatně mapuje památky v určitých lokalitách ČR. Publikace shrnuje dostupné informace a u každého sloupu byly navíc shromážděny základní umělecko-historické údaje, archivní prameny, literatura a navíc byla provedena i přehledná fotodokumentace, jak dokládá řada obrazových příloh. Rovněž byla – ve vztahu k charakteru degradace památky – analyzována i materiální složka sochařských děl. Památky tohoto druhu z Polné jsou popsány na stranách 115 až 128 a vyčerpávající text doprovází 19 vyobrazení. Vázaná kniha formátu A4 má 346 stran, počet výtisků není uveden.

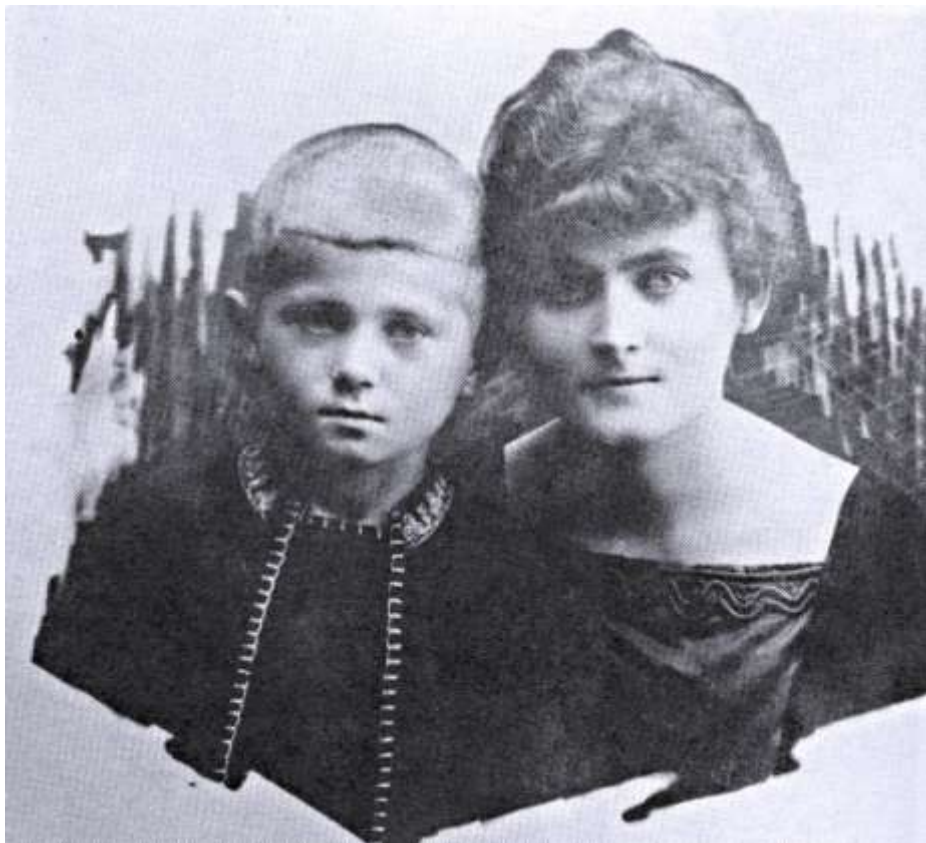

Dvoustrana 92 a 93 z vázané knihy *Českomoravská vysočina, díl I. – Kraj německobrodský*

Za účelem národohospodářské propagace Čech a Moravy vyšla v roce 1939 – již v období protektorátu – vázaná kniha formátu A4 s názvem *Českomoravská vysočina, díl I. – Kraj německobrodský*. Město Polná má zde prezentaci na stranách 88 až 93. A opět – stručný nástin historie města,

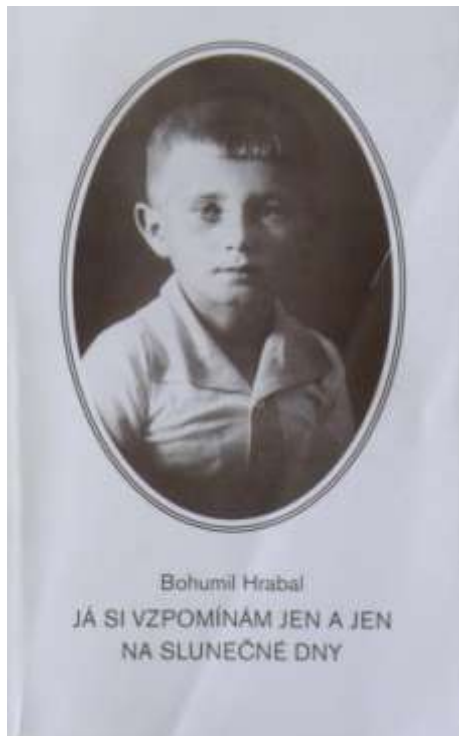
popis památek, kulturní život ve městě; není opomenuta zmínka o muzeu, Husově knihovně, která je zde vyzdvížena jako jedna z největších a nejlepších v Čechách, dále činnost spolků a popis okolní přírody. Zvláštní odstavce jsou, jak je zřejmé i z obrazových příloh, věnovány zvukovému biu Sokol Polná (v tom roce ještě v sále U Slovana), Občanské záložně, továrně na kovové zboží firmy Sázevský a pile Jindřicha Procházky. Fotografie Jindřicha Procházky staršího doprovází stylizovaná kresba pily od Vladimíra Zlámala z Brna.

Bohumil Hrabal s maminkou v roce 1919, v době, kdy se stěhovali z Polné do Nymburka

V roce 2005 vyšla v nakladatelství Academia Praha kniha od Adolfa Branalda *Tichý společník*. Titul přináší čtenáři laskavé vzpomínky na významné české postavy z řad umělecké scény. Vedle Jaroslava Seiferta, Alfréda

Radoka, Cyrila Boudy, Františka Hrubína, Jana Wericha a dalších jsou zde také uvedeny vzpomínky na spisovatele Bohumila Hrabala a, samozřejmě, na Polnou. K tomu není na škodu připomenout jen stručně údaje o pobytu Hrabalových v Polné. Maminka Bohumila Hrabala, svobodná Marie

Kyliánová, přišla do Polné v roce 1914 jako pomocná účetní, v únoru 1916 se provdala za účetního měšťanského pivovaru Františka Hrabala. Svatbu měli v chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Poté se Hrabalovým v Polné narodil syn Slávek. Hrabalovi v Polné hráli v ochotnickém souboru Jiří Poděbradský divadlo. V srpnu roku 1919 se odstěhovali do Nymburka. Tehdy bylo Bohumilu Hrabalovi necelých 6 let. S přáteli z Polné udržovali Hrabalovi korespondenční styk až do počátku 70. let a do roku 1928 sem ještě občas přijeli z Nymburka zahrát si divadlo. Přátelili se zejména s rodinou Zapletalovou. Hrabal na Polnou nezapomněl a jak sám často zmiňoval, vzpomínky na Polnou mu pomáhala udržovat

maminka. V jeho prózách se příhody malého Bohouška v Polné často objevují. Nejvíce v jeho posledním díle *Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny*.

Historická Polná je v posledních desetiletích v literatuře i tisku velmi dobře prezentována; v porovnání s většími městy, jako je např. Třešť nebo i Žďár nad Sázavou, je výběr bohatší a zajímavější. Jistě je to způsobeno významnou historií, stále udržovanými kulturními tradicemi, nesčetnými kulturními památkami, které jsou lákadlem pro turisty, přírodními krásami v blízkém okolí města...

vybral a uspořádal Jan Prchal

Věra Krásná

Listy z rodinné kroniky rodu Žejdliců a Krásných

(pokračování z minulého čísla)

Pošlost encovanská

Druhý syn Jiříkův Jindřich Jiří, vlastníci Stochov, Lány atd. zůstavil z manželky Majdaleny Vratislavky z Mitrovic syny Jindřicha ml. a Ladislava. Zemřel r. 1584 a jeho žena 1582. Synové si podrželi Volovici, koupili roku 1590 Chvatěruby, o něž se okolo roku 1600 rozdělili tak, že měl onen Kozomín, tento Chvatěruby a Doksy.

Jindřich Jiří Zejdlic ze Šenfeldu a z Volovic získal v roce 1591 hodnost císařského rady, oženiv se již před tím s Annou Trmalovou z Mitrovic. Jindřich Jiří zemřel v prosinci 1620, zůstaviv 2 dcery – Magdalenu provdanou Vtelenskou z Vtelna a Markétu vdanou za Enfrída Berbistorfa, jimž statek Kozomín pro otcovo provinění (dal se od stavův potřebovati v komisích) zabrán. V roce 1624 Magdalena Vtelenská píše, „že ke mně přijel na můj stateček rychtář města Kouřimě, aby jej k ruce J. M. C.¹ uvázal;“ statek však jí byl ponechán. Její sestra Markéta s chotěm Enfrídem po bitvě bělohorské opustila vlast.

Ladislav Žejdlic ze Šenfeldu, pán velmi vzdělaný (napsal i známou sbírku písní), byl v letech 1590–1612 u císařského dvora panatýrem a kraječem; v roce 1603 oženil se s Ludmilou Vratislavkou z Mitrovic. Odal se službám v řadě sv. Jana a byl komendátorem ve Stříhomi. Prodal roku 1605 Chvatěruby panu Trmalovi z Toušic a koupil pak Encovany (poblíž Ústí nad Labem). Roku 1610 byl přijat do stavu panského a byl potom hejtmanem litoměřického kraje. Proviniv se za povstání byl zbaven roku 1623 všeho jmění, ačkoliv roku 1621 platné služby prokázal. Roku 1625 píše „jako poslední svého rodu“ prosebný dopis Zdeňkovi z Lažan. Do roku 1628 bydlel v bytě nájemném v Praze. Do 16. června 1629 dala mu reformační komise lhůtu, do které by buď víru katolickou přijal, neb se vystěhoval. Ladislav volil exil a vystěhoval se roku 1628; ještě nakrátko se vrátil se saskými vojsky roku 1631 na Encovany, aby pak natrvalo žil ve

---

¹ Jeho Milosti Císaře – pozn. red.

vyhnanství v Pirně v Sasku. Manželku pohřbil jsa ještě v Encovanech a potomstva neměl.

Pád rodu Žejgliců ze Šenfeldu odpovídá všeobecnému úpadku českého národa po pohromě bělohorské. V průběhu následující třicetileté války zpustly či byly vylidněny celé dědiny, jiné lehly popelem. Jak jinak mohl vypadat tehdejší právní řád než chaoticky? I prastaré matriky byly buď zničeny, nebo aspoň přerušeny. Tím došlo i k narušení rodových návazností. Nicméně se v Sedláčkově sbírce, v níž jsou na více než 160 kartách zaneseny různé výpisy z dokumentů o Žejdlicovském rodu, objevují též tyto záznamy: „z r. 1630 *Matěj Zejdlic syn neb. J. M. p. Rudolfa Zejdlice ze Šenfeldu*“, a z roku 1651 další záznam, že „*rozdělil mezi nápadníky po neb. p. Matějovi Zejdlicovi ze Šenfeldu – Matěje Zejdlice ml. hospodáře v Němčí a Frydricha a Anežku – svůj grunt v Němčí.*“ Těmito zápisy bylo by překlenuto období části 17. století mezi zánikem rodu Zejdliců ze Šenfeldu k Matějovi Zejdlicovi z Němčí, uvedeném v matrice z Vysokého Mýta.

Bohužel radost kronikáře neměla dlouhého trvání, neboť na následujících kartách je zaznamenáno, že „*zápisy z r. 1630 a 1651 v knize choceňské /z r. 1603–1680/ o Matěji Zejdlicovi jsou falešné.*“ Následuje výstřižek z tisku, neudáno kterého a kdy vytištěného periodika, s tímto obsahem: „*Prof. žižkovské reálky dr. Jindřich Barvír sbíral materiál pro monografii města Chocně. Tehda zjistil, že rod Zejdliců ze Šönfeldu, který dříve síděl v Chocni, vymřel v 17. století Rudolfem Žejglicem ze Šönfeldu. Dr. Barvír podivil se proto nemálo, když za dvě léta slyšel od městského tehdejšího tajemníka Zegklice, že prý náhled jeho, jako by rod Žegkliců byl v 17. stol. vymřel je mylný, poněvadž prý v městské knize /choceňské/ zaznamenání jsou ještě potomci onoho Rudolfa Žegklice. Dr. Barvír zajel si neprodleně do Chocně, prohlédl knihu znova a našel tam skutečně 2 falešné zápisy o Žegklicích a dvou jiných rodinách. Padělky byly patrný každému laikovi a překvapilo tím více tvrzení Šlechtovo, že r. 1887 kdy si vydobyl uznání svého šlechtictví, se zabýval také šlechtickými záležitostmi jiných rodin jako odborník, objevil tyto zápisy žegklicovské a pokládal je za pravé. Šlechta také skutečně dal si vidimovati své vlastnoruční opisy obou záznamů a opisy byly pak přiloženy k žádosti dr. Vojtěcha Žejglice za uznání starého šlechtictví. Žaloba shledává původcem těchto fals Šlechtu, dovolávajíc se mimo jiné také nápadné podobnosti písma jejich s falem lomnickým.*“

Zjištění věrohodnosti původních záznamů i jejich následné vyvrácení bylo by dnes asi velmi obtížně dostupné. Fakta o padělcích „*patrných každému laikovi*“ nejsou ozřejmena, s výjimkou „*nápadné podobnosti písma jejich s jiným falsem*“; postačila však při sporu o uznání šlechtictví dr. Vojtěchu Žegklicovi k jeho zamítnutí a zdá se, že odpovídají i celkovému kontextu historicky ověřených údajů.

Kdo je tedy ten Matěj Zedlitz z Němčí, jehož jméno je uvedeno v roce 1657 v matrice z Vysokého Mýta? – Napovídá tomu úryvek z historie rodu Zejdliců ze Šenfeldu v Ottově slovníku naučném o nelegitimním potomstvu „*některého z dotčených tří bratrů, které mělo příjmení napřed Zedlic a později Žejglic*.“ Těžko si lze vysvětlit jinak výskyt jména dosud v Čechách málo obvyklého (i v dnešním pražském telefonním seznamu se vyskytuje jen třikrát, z čehož ještě Albert a Vladimír Žejglicové pocházejí oba ze sledovaného rodu) – právě v nepatrné obci Němčí, která nadto patřila Hertvikovi Zejdlicovi ze Šenfeldu. Případnému legitimování nebo adopci mohly zabránit pobělohorské zmatky, z konfiskovaného majetku nebylo možno nic dědit – zbylo tedy alespoň pouhé jméno bez šlechtického predikátu. Lze proto důvodně vyvodit, že nový výhonek Žejgliců má přímou vazbu na starobylý rod Zejdliců ze Šenfeldu.

Než vraťme se od úvah k objektivnímu faktu, že „*Matěj Zedlicz ze vsi Němčí, poddaný p. Hendrycha Fabliciusa z Leomperku, byl oddán dne 12. Augusta 1657 s Dorotou, dcerou po neb. Adamovi Bořkovi*.“ Měli spolu 6 dětí – Fridricha, nar. 4. března 1661, Jana nar. 1663, dále Majdalénu, Jana, France a Annu. Tak Matěj Zedlicz, pravděpodobný pokračovatel starobylého rodu, založil se svou ženou Dorotou nový, díky vysoké fertilitě značně rozvětvený rod. Matěj zemřel 20. října 1699 a jeho žena Dorota dne 8. února 1702.

Přímá linie Žejgliců pokračuje od Fridricha, syna Matěje Zeglice, který byl „*coppulatus*² 12. Oct. 1692 s Alžbětou, dcerou Martina staršího Fybychera.“ Dne „18. Oct. 1693 baptisata Catharina P. Frydrych Zegklic (z města), M. Alžběta,“ podle do zápisu o křtu vložené české poznámky o otci „z města“ – pravděpodobně z Chocně, jak z dalšího zápisu vyplývá, patrně již Němčí opustili. Potom měli ještě další 3 děti – Jana, Matěje (nar. 20. února 1698 – pokračovatele rodu) a Fridricha.

„*Matěj syn po neb. Frydrychovi Zieglicovi, sousedu zdejším, byl oddán 10. 2. 1728 s Dorotou, dcerou Jana Dieblaka*“ (název soused měl právo

---

² Oddán – pozn. red.

užívat obyvatel města, jenž si ponechal zároveň hospodářství, maje ve městě dům). Měli 7 dětí (Fridricha, Františka nar. 4. 10. 1730, Matěje nar. 16. 1. 1734, Josefa, Vojtěcha, Moniku a Jana). O Dorotě čteme, že dne „8. May 1774 obiit Zegglicin Dorothea /nata Dieblaková/, uxor Mathise ex suburbio Chotzensis 70 annorum.“³

Ze sedmi dětí Matěje a Doroty Zeiglicových odvozuje se přímá větev Dr. Vladimíra Žejglice opět od Matěje; tento Matěj třetí v pořadí, nar. 16. 1. 1734 se oženil dne 24. 11. 1761 s Annou Raabovou (nar. 19. 7. 1730). Měli spolu též 7 dětí – Ignáce, Matouše, Františku, Ludmilu, Annu, Rosalii, Moniku, Františka Ondřeje a Josefa.

Pokračovatelem přímé linie byl František Ondřej, nar. 19. 11. 1767, odaný dne 8. 11. 1796 s Dorotou Zedníčkovou (nar. 7. 2. 1771), s níž měl 4 děti: France Karla, nar. 25. 1. 1798, Lucii Barboru, Jana Václava a Antonína Vojtěcha. Jejich prvorozený syn František Karel se oženil dne 30. 1. 1826 s Josefou Vilímkovou (nar. 12. 3. 1805) a měl s ní syna Vincence Žeyklitze dne 21. 1. 1829. Jemu a Josefě Černušákové se narodil syn Robert, otec Dr. Vladimíra Žejglice.⁴

Přes závěrečnou poznámku autorky textu, že druhou část rodinných zápisů – o pošlosti encovanské – čeká ještě rozšíření, neboť obsahuje pouze strohé údaje matriční a poznatky získané ze Sedláčkovy pozůstalosti, nedošlo žel k naplnění tohoto záměru a rukopis dodnes zůstal v podobě, jak je veřejnosti se zpožděním osmatřiceti let předkládán dnes.

³ 8. května 1774 zemřela Dorota Zegglicová (rozená Dieblaková), manželka Matěje z předměstí choceňského, ve věku 70 let – pozn. red.

⁴ Různá podoba příjmení Žejdlíc, Zejdlíc, Žejglic... byla záměrně ponechána podle původního autorčina textu – pozn. red.

Z dějin fotografie

(příspěvek pro majitele digitálních fotoaparátů a nejen pro ně)

Historií fotografie se v Polné zabíral již v období první republiky všestranný ředitel školy a muzea Břetislav Rérych, který, snad pro výukové účely, sestavil na několik kartonů sbírku nejstarších fotografických technik – daguerrotypie, ferrotypie aj. Uvedená sbírka je dodnes umístěna v depozitáři polského muzea. Není snad tedy na škodu představit vývoj dějin fotografie i čtenářům Polenska.

Začalo to v roce 1342, kdy bylo poprvé popsáno zařízení známé jako *camera obscura*, nakreslena však byla až Leonardem da Vinci – milovníkem techniky. V podstatě to byla tmavá komora s jediným malým otvorem, kudy procházelo světlo, které na protější straně vytvářelo převrácený obraz všeho, co bylo před otvorem. Později se do otvoru začala přidávat čočka, která zvětšila světelnost zařízení. Ve století 17. a 18. přicházelo období chemiků, kteří se snažili přenést daný obraz na papír.

Několik dílčích objevů umístit obraz trvale na papír úspěšně zdokonalil Francouz *Louis Jacques Daguerre*, kterému se podařilo vyvolat obraz na stříbrnou desku pomocí jodových par. Tato metoda byla nazvána podle něj daguerrotypie a byla završena v letech 1835 až 1839. Výhodou bylo, že na osvit stačilo pouze pár minut, avšak velkou nevýhodou byla veliká citlivost povrchu, a tudíž musel být obrázek uchován za sklem. Dále tu byla nemožnost udělat si kopii obrázku, každý obrázek byl originál. Francouzská vláda vynález od Daguerra a jeho kolegy a spolupracovníka Isidora Niepce odkoupila výměnou za doživotní rentu; dne 19. srpna 1839 pak na slavnostním zasedání francouzské akademie daguerrotypii darovala celému světu bez nároku na odměnu. Daguerrotypie byla první svého druhu, proto se během krátké doby rozšířila po celém světě (s výjimkou Velké Británie) a stala se velkou módou, téměř mánií. Daguerrotypisté se nepovažovali za řemeslníky, ale za skutečné umělce.

Opačnou cestou se vydal v roce 1839 *William Henry Talbot*. V roce 1841 objevil techniku kalotypie, která dovolovala vytvořit z jediného negativu neomezené množství kopií. Kus papíru natřel slabým roztokem soli a usušil. Pak ho natřel ještě slabším roztokem dusičnanu stříbrného a opět usušil. Tím na papíru vznikla vrstvička chloridu stříbrného. Po expozici, trvající půl hodiny, následovalo ustálení v jodidu draselném. Později pak Talbot objevil, že když přidá kyselinu duběnkovou, papír se stane na světlo mnohem citlivější a expozice se tak znatelně zkrátí. Pozitiv se pak zhotovil tak, že se negativ položil na další, stejným způsobem připravený papír a osvětlil na slunci. Pak se stejným způsobem vyvolal a ustálil. Daguerrotypie, bez možnosti dalšího vývoje, byla brzy opuštěna a stala se vlastně slepou uličkou dějin fotografie.

V roce 1871 vytvořil Richard Leach Maddox bromostříbrné desky s želatinovou emulzí. I když tyto desky byly v počátku méně citlivé než jejich předchůdkyně, měly rozhodující výhodu v tom, že byly „suché“. To si uvědomil i George Eastman a po určitém zlepšení těchto desek zavedl roku 1880 jejich výrobu. Tyto desky měly řadu výhod a ve fotografických ateliérech se udržely až do 2. poloviny 20. století. Při fotografování mimo atelier však měly jednu nevýhodu: při každém snímku bylo nutno vyměnit desku. Tento poslední nedostatek pomohl odstranit Američan *Hannibal Goodwin*, který roku 1887 vynalezl film, nový podkladový materiál pro fotografickou emulzi. Jeho vynález roku 1889 uplatnil Eastman při výrobě svitkových filmů do svých přístrojů zn. Kodak, které začal ihned vyrábět. Masovému rozvoji černobílé fotografie už nic nestálo v cestě.

Začaly se vyrábět lepší a kvalitnější fotografické materiály, v roce 1907 dokonce vznikaly i první barevné filmy. O rok později byla patentována barevná fotografie, kdy byly vytvořeny tři odlišné vrstvy. Následovaly další vynálezy: 1935 – barevný inverzní film, 1947 – okamžitá fotografie – POLAROID, 1948 – objeven princip holografie, 1963 – barevná okamžitá fotografie.

Hitem posledních let je bezpochyby digitální fotografie. První digitální fotoaparát vyvinula firma Sony v roce 1981 pod označením MAVICA (MAGnetic VIdeo CAmera), ale k masivnímu rozšíření digitálních fotoaparátů došlo až ve druhé polovině 90. let. Hlavně díky tomu, že největší rozvoj informačních technologií se datuje k začátkům 90. let. Počítače začaly být dostupné široké veřejnosti z důvodů snižující se ceny a rostoucímu výkonu. Digitální fotografie bez použití počítače ztrácí podstatnou část svých výhod.

V poslední době jde vývoj digitálních fotoaparátů obrovskou rychlostí dopředu, stejně tak jako informační technologie. Výrobci se předhánějí, kdo vytvoří lepší digitální fotoaparát s lepšími technickými parametry a vlastnostmi, které budou více vyhovovat širokému spektru fotografům.

Když se dnes díváme po obchodech s fotoaparáty, nepřestáváme se divit, jaké fotoaparáty se dají u nás koupit – levné a dokonalé. Z každého obchůdku na nás „hledí“ fotoaparáty nejrůznějších barev, rozlišení, příslušenství či fotoaparáty neuvěřitelných rozměrů. Svou jednoduchostí si digitální fotografie ve světě získala v posledních letech obrovský počet příznivců. Masové rozšíření pořizování dokumentačních obrázků pomocí digitální technologie je patrné zejména na internetu.

Digitální fotografii se v Polné na profesionální úrovni věnují více jak dvě desítky členů Fotoklubu, založeného v roce 2007 Janem Prchalem. Řada z nich fotografie vystavuje nejen v Polné, ale i na prestižních soutěžních výstavách, kde získali již řadu ocenění. Nermalou zásluhu na úspěších Fotoklubu Polná má jeho předseda Jiří Rathouský.